

УМОВИ ЗМЕНШЕННЯ РИЗИКІВ ПРИ ЗАЛУЧЕННІ ІНВЕСТИЦІЙНИХ КОШТІВ У ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ

У статті визначено необхідних умови, які обов'язково повинні знайти своє відображення в угоді про державно-приватне партнерство, що надасть можливість зменшити ризикованість залучення інвестиційних коштів в об'єкти комунальної інфраструктури, а саме у ремонтно-експлуатаційні підприємства.

Ключові слова: державно-приватне партнерство, угода, концесія, інвестиційні кошти, ремонтно-експлуатаційні підприємства

В статье определено необходимых условия, которые обязательно должны найти свое отражение в соглашении о государственно-частном партнерстве, что позволит уменьшить рискованность привлечения инвестиционных средств в объекты коммунальной инфраструктуры, а именно в ремонтно-эксплуатационные предприятия.

Ключевые слова: государственно-частное партнерство, соглашение, концессия, инвестиционные средства, ремонтно-эксплуатационные предприятия

Вступ. У сучасних умовах економічної рецесії залучення інвестиційних коштів вимагає особливої уваги оскільки інвестування виступає рушійною силою розвитку підприємств та економіки в цілому. Але сучасні умови вимагають нових форм залучення інвестиційних коштів особливо у об'єкти комунальної власності, а саме у ремонтно-експлуатаційні підприємства.

Аналіз основних досліджень. Аналізу стану та проблемам залучення інвестиційних коштів в підприємства України присвячено чимало спеціальних досліджень і публікацій українських вчених, а саме І.О. Бланк, В.В. Бочаров, Г.В. Возняк, М.П. Денисенко, А.І. Дука, К.В. Ілляшенко, О.Є. Кузьмін, О.О. Охріменко, А.А. Пересада, В.П. Савчук, Т.С. Смовженко, О.О. Терещенко, Д.М. Черваньов та ін. Але незважаючи на велику кількість публікацій стосовно залучення інвестицій, проблема залучення інвестиційних коштів у машинобудівні та ремонтно-експлуатаційні підприємства досі залишається невирішеною особливо в сучасних умовах економічної рецесії.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження є визначення необхідних умов, які обов'язково повинні знайти своє відображення в угоді про державно-приватне партнерство, що надасть можливість менш ризикованого залучення інвестиційних коштів в об'єкти комунальної інфраструктури, а саме у ремонтно-експлуатаційні підприємства. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання: визначити сутність договору за умов залучення державно-приватного партнерства та концесії; обґрунтувати умови, що повинні відбиватися в угоді.

Результати дослідження. Перед тим як розглянути умови умови які обов'язково повинні бути представлені у інвестиційних угодах зосередимо свою увагу безпосередньо на самому процесі залученні інвестицій, так

наприклад, він може здійснюватися за рахунок державно-приватного партнерства. Державно-приватне партнерство – співробітництво між державою Україна, Автономною Республікою Крим, територіальними громадами в особі відповідних державних органів та органів місцевого самоврядування (державними партнерами) та юридичними особами, крім державних та комунальних підприємств, або фізичними особами – підприємцями (приватними партнерами), що здійснюється на основі договору в порядку, встановленому цим Законом та іншими законодавчими актами [1, ст. 1]. Державно-приватне партнерство (ДПП) – відноситься до довгострокового співробітництва між державним та приватним партнерами з метою забезпечення фінансування, будівництва, реконструкції, експлуатації або технічного обслуговування інфраструктури та інших об'єктів громадського значення та надання послуг громадського значення. «Концесія» – відноситься до специфічної форми ДПП, при якій приватний партнер несе комерційні ризики, пов'язані з проектом, тобто ризик, пов'язаний з рівнем доходів від використання громадської інфраструктури / послуг кінцевим користувачем [3]. Також для залучення інвестиційних коштів може бути використано «контракт життєвого циклу» – форма публічно-приватного партнерства, при якій приватний партнер реалізує всі стадії життєвого циклу проекту, в тому числі експлуатацію та обслуговування створеного об'єкта, передаючи ризики попиту публічному партнеру, отримуючи платежі за доступність інфраструктури, що створена і обслуговується ним [4].

Світовий досвід доводить ефективність використання залучення інвестиційних коштів на засадах реалізації державно-приватного партнерства. Стимулом до переходу багатьох країн світу до застосування схем залучення інвестиційних коштів на засадах реалізації державно-приватного партнерства замість традиційних державних закупівель при реалізації багатьох видів проектів є [2]: застосування новітніх інноваційних технологій, якими володіє приватний сектор; передача проектних ризиків приватному партнеру, який має більше досвіду управління такими ризиками, що у свою чергу допомагає отримати ефект співвідношення цини та якості при гармонійному розподілі ризиків; зниження вартості інвестиційних проектів за рахунок застосування оптимальних технологій і мотивації приватного партнера на зниження обсягу інвестицій; фінансування капітальних вкладень за рахунок приватних, а не державних коштів. Державно-приватне партнерство (ДПП) включає в себе ряд конструкцій та концепцій, які мають на увазі розподіл ризиків і обов'язків між державним і приватним секторами. В основі ДПП лежить передача приватному партнеру управління об'єктом суспільної, або наприклад, комунальної інфраструктури за допомогою укладення довгострокового договору між оператором та публічної стороною. Незалежно від моделі або виду партнерства, ДПП ґрунтується на певних обов'язкових умовах, які знаходять своє відображення в угоді про ДПП, а саме:

0) *Юридична основа.* Проекти ДПП повинні бути організовані і реалізовані, ґрунтуючись на чіткій юридичній базі. Серед ключових сфер слід

назвати державну підтримку і державні закупівлі. Країни з невеликим досвідом реалізації проектів ДПП, як Україна, повинні залучати кредиторів та спонсорів, забезпечуючи їм фінансове сприяння, часто через використання державної підтримки. Крім того, необхідно проаналізувати законодавство до початку підготовки проекту ДПП, щоб уникнути юридичних проблем протягом реалізації контракту;

1) *Довгострокове співробітництво.* Довгострокове співробітництво між приватним і публічним секторами є ключовою умовою, яка забезпечує оптимальне співвідношення "ціни та якості". В ході реалізації угоди про ДПП іноді виникають ситуації, що призводять до внесення в неї змін, в тому числі щодо її предмета. Отже, постійна і прозора взаємодія між приватним і публічним сектором є необхідною умовою такого довгострокового співробітництва;

2) *Передача ризику.* Однією з ключових складових оптимального співвідношення "ціни і якості" є такий розподіл ризиків, при якому ризик несе та сторона, яка знаходиться в кращому становищі для того, щоб його оцінити, а також вплинути на фінансові наслідки його виникнення. Додатковим критерієм служить можливість сторони контролювати ризики і нести наслідки їх матеріалізації;

3) *Використовувати характеристики, що базуються на показниках продуктивності, та підході, що базується на життєвому циклі.* При реалізації проектів ДПП, результати робіт визначаються як деяка "вихідна величина", на відміну від "вхідних даних", про які йде мова при звичайних державних закупівлях. Таким чином, визначаються саме показники продуктивності об'єкта інфраструктури, а не технічні характеристики. Це дозволяє використовувати інноваційний потенціал приватного партнера, його креативність у роботі, управлінні та фінансуванні за допомогою вибору того постачальника послуг, який запропонував би найбільш оптимальну вартість життєвого циклу по відношенню до вартості ремонту обладнання рухомого складу;

4) *Обсяг та складність структури договору за горизонтальної інтеграцією послуг.* ДПП може бути структуроване як вертикально (послуги від проектування до експлуатації рухомого складу), так і горизонтально (як при використанні механізму державних закупівель). Здатність ДПП забезпечити повну горизонтальну інтеграцію послуг однієї зі сторін з моменту первинного проектування до фінансування та надання послуг дозволяє оптимізувати стимулювання, в основі якого лежить досягнення певних технічних показників, ефективно передати ризик приватній стороні, а також здійснити координацію такої діяльності приватними компаніями за меншу ціну, ніж ціну, пропоновану урядом, так як перші краще підготовлені реагувати на економічні виклики. Однак така інтеграція та забезпечення послуг ускладнює реалізацію проекту на основі ДПП;

5) *Приватне фінансування за умов погашення боргових зобов'язань.* Приватний сектор інвестує кошти в проект ДПП і чекає сумірної віддачі у вигляді повернення інвестицій та відсотків на них виходячи з прийнятих на

себе ризиків. Зазвичай близько 20-50% витрат основних засобів ДПП фінансується власним капіталом і позиковими коштами. Боргове забезпечення може бути також надане міжнародною та регіональною фінансуючою організацією, а також через ринок боргових інструментів. Але будь-який кредитор, проводить комплексну юридичну оцінку кожного аспекту проекту, щоб перевірити здатність проекту принести прибуток, якого вистачить, щоб виплатити борг. Якщо існує значний ризик, що прибутку проекту буде недостатньо для покриття витрат, для рентабельності проекту буде необхідна певна державна або муніципальна підтримка;

б) *Отримання доходності*. Різноманітні механізми можуть бути використані для забезпечення отримання доходу, або за допомогою збору прибутку (продаж квитків і реклама) з концесії, або за допомогою виплат за експлуатаційну готовність, або використовуючи обидва способи, коли прибуток доповнюється державним (муніципальним) фінансуванням та субсидіями. Рішення про забезпечення надходження доходу - політичне рішення і має значний вплив на фінансову структуру проекту та, відповідно, на життєздатність проекту в цілому.

Висновки. Отже, все вище перераховані умови, а саме: юридична основа; довгострокове співробітництво; передача ризиків; використання характеристик, що базуються на показниках продуктивності, та підході, що базується на життєвому циклі; обсяг та складність структури договору за горизонтальної інтеграцією послуг; приватне фінансування за умов погашення боргових зобов'язань; отримання доходності, повинні обов'язково знайти своє відображення в угоді про ДПП, що надасть можливість менш ризикованого залучення інвестиційних коштів в об'єкти комунальної інфраструктури, а саме у ремонтно-експлуатаційні підприємства, наприклад такі як КП «Київпаstrанс» тощо. Таким чином, реалізація проектів на засадах реалізації ДПП надає переваги більш ефективного управління фінансування, розподілення ризиків проектів, застосування більш сучасних інноваційних технологій, покращенню якості робіт та скорочення термінів реалізації проектів. Подальшого дослідження вимагають питання визначення та мінімізації ризиків сторін при укладання угод державно-приватного партнерства для ремонтно-експлуатаційних підприємств.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про державно-приватне партнерство» № 2404-VI від 01.07.2010 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 40, ст. 524.
2. Державно-приватне партнерство: світовий досвід та перспективи реалізації в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.interlegal.com.ua>
3. Розпорядження Кабінет Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку державно-приватного партнерства в Україні на 2013-2018 роки» // Концепція від 14.08.2013 № 739-р
4. FM Treasury UK [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.hm-treasury.gov.uk

CONDITIONS OF REDUCTION RISKS FOR ENGAGING INVESTMENT FUNDS INTO THE ACTIVITY OF ENTERPRISES

The article determined that public-private partnership (PPP) belongs to the long-term cooperation between public and private partners with a view of secure financing, construction, reconstruction, operation or maintenance of infrastructure and other public facilities and services by mentioned public importance. It was established, that the world experience proves an efficiency of the involvement the investment funds, which based on the implementation of public-private partnerships.

The incentive up to transition of many countries to use schemes by attracting investment funds based on the implementation of public-private partnerships instead of traditional government procurement, when implementing of many types of projects are: application of the latest innovative technology, which has the private sector; transfer of project risks to the private partner, who has more management experience the following risks, which in turn helps to get the effect value for price and quality in a harmonious distribution of risks; reducing the cost of investment projects through the use of the best technology and motivate the private partner at reducing amount of investment; financing of capital investments by private rather than public funds.

Regardless of the model or type of partnership, PPP based on certain mandatory conditions that are reflected in the PPP agreement, namely: 1) legal basis. PPP projects should be organized and implemented based on a clear legal basis; 2) long-term cooperation. Long-term cooperation between the private and public sectors is a key of condition for providing optimum ratio of "price and quality"; 3) The transfer of risk. One of the key components by the optimal ratio of "price and quality" is a sharing of risks, where risk is the side which is in the best position to its estimate, and effecting on the financial consequences of its occurrence. An additional criteria is the possibility to control the risks of side effects and carrying their materialization; 4) Using characteristics, based on performance indicators, and the approach based on life-cycle. With the implementation of PPP projects, the results of operations as determined by some "initial value" as opposed to "input", referred in conventional government procurement; 5) The scope and structure complexity of the contract for horizontal integration services. PPP can be structured as vertical (service from design to operation of rolling stock) and horizontal (as using the mechanism of government procurement); 6) Private financing conditions for repayment of debt. The private sector is investing in PPP projects and expects commensurate kickback as return on investment and interest on them on the basis of assumed risks; 7) Getting a yield. Various mechanisms can be used to provide income, or by collecting income from concessions, or through payments for operational readiness, or using both methods when income is supplemented by government (municipal) funding and subsidies.

Consequently, all above listed conditions should be reflected in the PPP agreement necessarily, that will enable less risky engaging investment funds in communal infrastructure facilities, such as in the repair and maintenance companies, for example such as "Kyivpastrans" etc.